

Departement Leefmilieu
Provinciaal Instituut voor Hygiëne

BAARMOEDERHALSONDERZOEK PROVINCIE ANTWERPEN

Verslag werkjaar 2010

Els Van de Mieroop coördinator
dr.Vera Nelen projectverantwoordelijke

met medewerking van:

Rita Danckers

Marie-Paule Lommaert

Patrick Michielsen

Paul Veny

INHOUDSTAFEL

1. Inleiding.

2. Overzicht van de activiteiten van 2010

2.1. Mailing

2.2. Sensibilisatie

3. Resultaten mailing

3.1. Werkwijze: verwerking van de gegevens.

3.2. Coverage van de doelgroep toestand 2010

3.3. Evolutie van de registratie van cervixuitstrijkjes

4. Resultaten medische gegevens

4.1. Kwaliteitsbeoordeling uitstrijkjes.

4.2. Beschrijvende diagnose.

4.3. Evolutie van de protocollering over de laatste 10 jaar.

5. Verdere planning

6. Samenvatting

BIJLAGE: gemeenten per Logo, periode van mailing

TABELLEN:

- T 2   Screeningsgraad per gemeente.
- T 3   Screeningsgraad per leeftijdscategorie.
- T 4   Aantal vrouwen dat een hysterectomie heeft ondergaan per leeftijdscategorie.
- T 5   Evolutie van de screeningsgraad.
- T 6   Kwaliteitsbeoordeling van de uitstrijkjes.
- T 7   Redenen van kwaliteitsbeoordeling suboptimaal of slecht.
- T 8   Microbiologie.
- T 9   Microbiële flora: detail.
- T 10   Algemene beoordeling.
- T 11   Reactieve veranderingen.
- T 12   Plaveiselepitheel.
- T 13   Klierepitheel.

1. INLEIDING

Het PIH is sinds 1995 belast met het inrichten van een bevolkingsonderzoek naar baarmoederhalskanker. Deze opdracht gaat uit van de Vlaamse overheid.

Een call-recall systeem werd ontwikkeld naar voorbeeld van het pilootprogramma dat liep in het kanton Kontich in samenwerking met het Centrum voor Kankerpreventie van de UA en de lokale huisartsen. Ondertussen wordt het call-recall systeem ook vanuit Europa aanbevolen voor sensibilisatie van vrouwen voor screening van baarmoederhalskanker.

2. OVERZICHT VAN DE ACTIVITEITEN VAN 2010

2.1. Mailing

De mailing bestaat uit een brief, een folder en een geel formulier. De brief gaat uit van het gemeentebestuur en moedigt vrouwen aan om een uitstrijkje te laten nemen. In de folder wordt uitgelegd wat baarmoederhalskanker is, wat een uitstrijkje is en dat je een afspraak moet maken bij je arts. Het gele formulier is een aanvraagformulier voor het labo, indien er een uitstrijkje wordt genomen. De vrouw vult de achterzijde in als zij geen uitstrijkje wenst te laten nemen. Zij kan ook de reden opgeven, bijvoorbeeld een recent afgenomen uitstrijkje, een hysterectomie of een weigering om deel te nemen.

Van 6 logo's naar 3

Sinds 2010 werden de oorspronkelijke 6 logo's binnen de provincie Antwerpen gecentraliseerd en teruggebracht naar 3 logo's: de Logo's Antwerpen, Mechelen en Turnhout. De gemeenten binnen deze nieuwe logo's werden herschikt, wat maakt dat gemeenten die voorheen binnen dezelfde logo lagen, nu in twee verschillende logo's kunnen liggen. De afspraken met de gemeentebesturen in verband met de mailing werden in september 2009 gemaakt. Daarom hebben we beslist om in 2010 alle gemeenten te mailen die oorspronkelijk gemaïld moesten worden. Vanaf 2010 zullen er dan verschuivingen gebeuren die maken dat de gemeenten binnen één logo allen samen gemaïld zullen worden, zoals voorheen het geval was. Hierover zal gerapporteerd worden in het jaarverslag 2011.

In het voorjaar van 2010 liep het programma in de Logo Noorderkempen in de volgende gemeenten : Arendonk, Baarle-Hertog, Beerse, Dessel, Hoogstraten (Meer, Minderhout, Wortel, Meerle), Kasterlee, Lille, Merksplas, Ravels, (Weelde, Poppel), Retie, Rijkevorsel, Turnhout, Vosselaar, Oud-Turnhout.

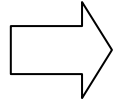
In de Logo Mechelen werden de volgende gemeenten gemaïld: Aartselaar, Bonheiden, Boom, Bornem, Duffel, Hemiksem, Mechelen (Heffen, Hombeek/Leest, Muizen), Niel, Putte, Puurs, Rumst, Schelle, Sint Amands, Sint-Katelijne-Waver (O.L.V. Waver), Willebroek.

Ook de gemeente Kontich mailde in 2010.

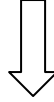
De recall, (dwz vrouwen die langer dan drie jaar maar minder dan vier jaar geleden een uitstrijkje lieten nemen) werd verstuurd in het voorjaar. Alle vrouwen die een laatste uitstrijkje lieten nemen in 2006 werden opnieuw uitgenodigd vanuit het PIH, dus ongeacht hun woonplaats.

SCHEMATISCHE VOORSTELLING VAN HET PROGRAMMA:

VROUWEN TUSSEN
25 en 64 JAAR

 Persoonlijke brief met folder en
 geel formulier

Laatste uitstrijkje langer dan 3 jaar geleden genomen

JA

Uitstrijkje laten nemen bij arts

NEEN

 Geel formulier invullen met DATUM van het laatste onderzoek

JA
Naar je arts gaan met het geel formulier

NEEN
 Geel formulier invullen met REDEN WAAROM NIET

Via labo

REGISTER

3 jaar na datum

 Persoonlijke brief met folder en
 geel formulier

2.2. Sensibilisatie:

In 2010 werden 59.936 vrouwen aangeschreven.

Er werd samengewerkt met de betrokken Logo's. Er werd overlegd met de coördinatoren en de artsen. Het programma werd toegelicht op vergaderingen met de afgevaardigden van de gemeentebesturen. De mogelijkheid werd geboden voor een extra bijeenkomst rond sensibilisatie van de moeilijk bereikbare doelgroepen.

De gemeenten ontvingen affiches en voorzagen speciale brievenbussen om de gele formulieren in te deponeren. Ook verschenen er artikels in de plaatselijke kranten van verschillende gemeenten.

Er is een postersessie voorhanden die de gemeenten kunnen ontlenuen om op openbare plaatsen te hangen. De zes panelen geven feiten, oorzaken, informatie over de ziekte en de behandeling en preventie.

SENSIBILISATIE MATERIAAL: POSTERSESSIE, FOLDERS EN AFFICHES

Deze zijn gratis te verkrijgen.

Contactpersoon: Rita Danckers

Tel: 03/259.12.74

3. RESULTATEN MAILING:

3.1. Werkwijze: Verwerking van de gegevens.

Medische gegevens:

De protocollen worden ons toegestuurd door de labo's in de meeste gevallen via elektronische post.

De automatisch ingelezen gegevens worden verwerkt volgens de volgende procedure: de gegevens worden ingelezen en de vrouw wordt geïdentificeerd. De persoonsgegevens worden onmiddellijk gescheiden van de medische gegevens. Er wordt een codenummer toegekend. Het protocol bevat geen persoonsgegevens meer. De tekst wordt omgezet naar het WUCC formaat. Als de volledige procedure is afgehandeld worden de oorspronkelijke teksten gewist en blijven enkel anonieme medische gegevens in het WUCC formaat bewaard.

Persoonsgegevens:

Deze gegevens worden verzameld met het oog op de mailing. Binnen dit bestand wordt ook de datum van het uitstrijkje genoteerd en eventueel de weigeringen. Deze gegevens zijn nodig om de recall te kunnen verzorgen en om te voorkomen dat er gegevens van vrouwen die weigeren deel te nemen in de medische databank worden opgenomen.

Als een vrouw geen uitstrijkje laat nemen omdat ze minder dan 3 jaar geleden een uitstrijkje heeft gehad vragen we haar het gele formulier zelf in te vullen. In dit geval meldt ze de datum van het uitstrijkje; drie jaar na deze datum zal de vrouw, via de recall, opnieuw uitgenodigd worden. Deze gegevens worden manueel ingevoerd.

Als de protocols van de labo's niet elektronisch worden aangeleverd worden enkel de persoonsgegevens en de datum van het uitstrijkje in de personendatabank weggeschreven.

3.2. Coverage van de doelgroep: toestand 2010

Van de totale populatie van vrouwen van 25 tot en met 64 jaar meldden 20 793 vrouwen een hysterectomie (4,42 %) 667 vrouwen op een totaal van 469 660 weigeren deel te nemen. Dit is 0,14 %.

Screeningsgraad van vrouwen van 25 tot 64 jaar.

De volgende tabellen geven het aantal vrouwen weer van 25 tot 64 jaar dat in de afgelopen drie jaar een uitstrijkje heeft laten nemen d.w.z. tussen 1/1/2008 en 31/12/2010. De vrouwen die een hysterectomie hebben ondergaan en de weigeringen worden afgetrokken van het totaal aantal opgeroepen vrouwen. Zo kunnen we berekenen hoeveel vrouwen in aanmerking komen voor een uitstrijkje (= noemer).

De eerder geregistreerde uitstrijkjes, die langer dan 3 jaar geleden genomen zijn, tellen dus niet mee in dit rapport.

Tabel 2: screeningsgraad per gemeente

LOGO PRAAM				
		Noemer *	recente uitstrijkjes	screeningsgraad %
2050	Antwerpen LO	3483	1919	55
2070	Zwijndrecht	4821	3071	64
2150	Borsbeek	2673	1674	63
2160	Wommelgem	3164	2039	64
2220/21/22/23	Heist o/d berg	10548	6176	59
2500	Lier	8888	4272	48
2530/31	Boechout/Vremde	3210	2191	68
2540	Hove	2004	1366	68
2547	Lint	2246	1359	61
2550	Kontich	5238	3292	63
2560	Nijlen	5746	3153	55
2590	Berlaar	2874	1632	57
2640	Mortsel	6172	4064	66
2650	Edegem	5226	3449	66
		66293	39657	60

- Is totaal aantal vrouwen - aantal vrouwen met een hysterectomie of weigering.

LOGO MECHELEN					
		noemer	recente uitstrijkjes	screeningsgraad %	
	2570	Duffel	4385	1714	39
	2580	Putte	4369	2447	56
	2620	Hemiksem	2655	1480	56
	2627	Schelle	2073	1264	61
	2630	Aartselaar	3633	2286	63
	2800/01/11/12	Mechelen	21023	10788	51
	2820	Bonheiden	3644	2239	61
	2830	Willebroek	6219	2736	44
	2840	Rumst	3707	2013	54
	2845	Niel	2335	1213	52
	2850	Boom	4105	2047	50
	2860/61	St.Kat.Waver	5101	2712	53
	2870	Puurs	4244	1752	41
	2880	Bornem	5306	2250	42
	2890	St-Amands	2027	737	36
			74826	37678	50

De gemeenten van de Logo Mechelen hebben in 2010 de vrouwen aangeschreven waarvan we nooit of langer dan drie jaar geleden een uitstrijkje registreerden d.w.z. de vrouwen die niet in orde zijn met hun screening. Daarnaast is er nog de recall, (dwz vrouwen die langer dan drie jaar maar minder dan vier jaar geleden een uitstrijkje lieten nemen) Zij werden opnieuw uitgenodigd vanuit het PIH, dus ongeacht hun woonplaats.

De respons op de gemeentelijke campagne wordt weergegeven in de volgende tabel. Daarin wordt aangegeven hoeveel vrouwen er werden aangeschreven (zonder de recall) en wat de reactie daarop was.

Aantal vrouwen waarvan we voor het eerst een uitstrijkje registreerden, of waarvan het laatste uitstrijkje langer dan drie jaar geleden geregistreerd werd.

LOGO MECHELEN				
		Aantal brieven	Uitstrijkje in 2010	%
2570	Duffel	1862	274	15
2580	Putte	1370	259	19
2620	Hemiksem	795	149	19
2627	Schelle	524	97	19
2630	Aartselaar	861	178	21
2800/01/11/12	Mechelen	8528	1681	20
2820	Bonheiden	1041	229	22
2830	Willebroek	2639	375	14
2840	Rumst	1065	182	17
2845	Niel	695	108	16
2850	Boom	1367	256	19
2860/61	St.Kat.Waver	1677	320	19
2870	Puurs	1698	238	14
2880	Bornem	1907	319	17
2890	St-Amands	887	121	14
		26916	4786	18

LOGO ANTWERPEN NOORD				
		Noemer	recente uitstrijkjes	screeningsgraad %
2030/40	Antwerpen Noord	5067	2878	57
2180	Ekeren	5856	3738	64
2110	Wijnegem	2279	1464	64
2240/42/43	Zandhoven	3268	1833	56
2390	Malle	3689	1782	48
2900	Schoten	8437	5628	67
2910	Essen	4497	2693	60
2920	Kalmthout	4489	2856	64
2930	Brasschaat	9485	6378	67
2940	Stabroek	4936	3244	66
2950	Kapellen	6574	4340	66
2960	Brecht	7276	4357	60
2970	Schilde	4751	2859	60
2980	Zoersel	5516	2743	50
2990	Wuustwezel	4969	3028	61
2520	Ranst	4746	2806	59
		85835	52627	61

LOGO ANTWERPEN				
		noemer	recente uitstrijkjes	screeningsgraad %
2000	Antwerpen 1	9657	4944	51
2018	Antwerpen	14024	7432	53
2020	Antwerpen 2	6183	3259	53
2060	Antwerpen 6	9590	4186	44
2100	Deurne	18489	9830	53
2140	Borgerhout	10679	5336	50
2170	Merksem	10456	5896	56
2600	Berchem	10834	6244	58
2610	Wilrijk	10067	6029	60
2660	Hoboken	9071	5154	57
		109050	58310	53

LOGO NOORDERKEMPEN				
		noemer	recente uitstrijkjes	screeningsgraad %
2275	Lille	4277	2767	65
2300	Turnhout	10614	6151	58
2310	Rijkevorsel	2872	1683	59
2320/21/22/23/28	Hoogstraten	5013	2949	59
2330	Merksplas	2160	1313	61
2340	Beerse	4434	2638	59
2350	Vosselaar	2697	1711	63
2360	Oud-Turnhout	3314	2080	63
2380/81/82	Ravels	3639	2033	56
2387	Baarle-Hertog	628	340	54
2460	Kasterlee	4633	2809	61
2470	Retie	2767	1711	62
2480	Dessel	2349	1405	60
2370	Arendonk	3285	1911	58
		52685	31501	60

De gemeenten van de Logo Noorderkempen hebben in 2010 de vrouwen aangeschreven waarvan we nooit of langer dan drie jaar geleden een uitstrijkje registreerden d.w.z. de vrouwen die niet in orde zijn met hun screening. Daarnaast is er nog de recall, (dwz vrouwen die langer dan drie jaar maar minder dan vier jaar geleden een uitstrijkje lieten nemen) Zij werden opnieuw uitgenodigd vanuit het PIH, dus ongeacht hun woonplaats. De respons op de gemeentelijke campagne wordt weergegeven in de volgende tabel. Daarin wordt aangegeven hoeveel vrouwen er werden aangeschreven (zonder de recall) en wat de reactie daarop was..

Aantal vrouwen waarvan we voor het eerst een uitstrijkje registreerden, of waarvan het laatste uitstrijkje langer dan drie jaar geleden geregistreerd werd.

LOGO NOORDERKEMPEN				
		Aantal brieven	Uitstrijkje in 2010	%
2275	Lille	986	245	25
2300	Turnhout	3102	849	27
2310	Rijkevorsel	763	200	26
2320/21/22/23/28	Hoogstraten	1333	385	29
2330	Merksplas	526	148	28
2340	Beerse	1082	291	27
2350	Vosselaar	652	193	30
2360	Oud-Turnhout	851	230	27
2380/81/82	Ravels	986	334	34
2387	Baarle-Hertog	192	59	31
2460	Kasterlee	1129	312	28
2470	Retie	678	192	28
2480	Dessel	585	170	29
2370	Arendonk	870	232	27
		13735	3840	28

LOGO ZUIDERKEMPEN				
		noemer	recente uitstrijkjes	Screeningsgraad %
2200	Herentals	7124	4355	61
2230	Herselt	3686	1627	44
2235	Hulshout	2675	1517	57
2250	Olen	3113	1980	64
2260	Westerlo	6405	3845	60
2270	Herenthout	2276	1318	58
2280/88	Grobbendonk	2893	1725	60
2290	Vorselaar	1956	1253	64
2400	Mol	8896	5230	59
2430/31	Laakdal	4045	2225	55
2440	Geel	9823	5816	59
2450	Meerhout	2573	1465	57
2490/91	Balen	5517	3287	60
		60982	35643	58

Analyse naar leeftijd.

Tabel 3: Screeningsgraad per leeftijdscategorie.

Leeftijd	Noemer*	Gescreende vrouwen	Screeningsgraad %
25 / 34	112.236	69.832	62
35 / 44	117.855	74.283	63
45 / 54	124.315	69.441	56
55 / 64	95.128	41.860	44
Totaal	449.534	255.416	57

- Is totaal aantal vrouwen - aantal vrouwen met een hysterectomie of weigering.

Tabel 4: Aantal vrouwen dat een hysterectomie heeft ondergaan per leeftijdscategorie.

Leeftijd	Totaal	Hysterectomie	%
25 / 34	112.289	65	0,06
35 / 44	118.723	979	0,82
45 / 54	130.725	6.679	5,10
55 / 64	107.923	13.070	12,11
Totaal	469.660	20.793	4,42

De gemiddelde respons bedraagt 57%.

Tabel 5: Evolutie van de screeningsgraad

Jaar	screeningsgraad
2005	50 %
2006	53 %
2007	57 %
2008	58 %
2009	59 %
2010	57 %

We merken een lichte daling, die ongeveer in alle logo's hetzelfde is.

In de loop der jaren was er steeds een lichte stijging in het percentage vrouwen dat voldoende gescreend is. Dit was te wijten aan de sensibilisatie van de vrouwen om een uitstrijkje te laten nemen en aan de extra inspanningen van de gynaecologen en de laboratoria om ons de data te bezorgen. Het register werd steeds vollediger. Nu zijn er dus 2% minder vrouwen in orde met hun screening, een lichte daling.

Een verklaring hiervoor is moeilijk te vinden.

Een verandering in de terugbetaling en de vermindering van het aantal uitstrijkjes (zie hieronder) hoeft niet de oorzaak te zijn van een daling van het percentage gescreende vrouwen binnen de drie jaar.

We weten dat jonge vrouwen zich steeds meer laten vaccineren. Onze bezorgdheid was dat dit zou leiden tot een daling van het aantal uitstrijkjes. De daling doet zich echter voor in alle leeftijdsgroepen.

De lichte daling wijst wel op de nood om de sensibilisatie te intensifiëren. Het call-recallsysteem alleen volstaat niet om vrouwen te blijven motiveren om een uitstrijkje te laten nemen.

Wijziging terugbetaling doorgevoerd in juli 2009

Vanaf juli 2009 worden uitstrijkjes in het kader van het preventieprogramma slechts tweejaarlijks terugbetaald door het RIZIV. Als referentiedatum geldt 1 januari van het jaar van het laatste uitstrijkje. Een uitstrijkje in 2008 geeft recht op terugbetaling van het uitstrijkje in 2010. Deze verandering heeft invloed op het aantal afgenomen uitstrijkjes en dus eveneens op het aantal geregistreerde uitstrijkjes.

De vergelijking, op basis van het aantal geregistreerde persoonsgegevens afkomstig van de laboratoria, geeft een vermindering van nagenoeg 20% in het jaar 2010 tegenover het aantal geregistreerd in het jaar 2008.

Onderstaande vergelijking van 2 perioden in 2009, met ingelezen persoonsgegevens vanuit de laboratoria, illustreert het onmiddellijk effect van de maatregel.

01/01/2009 -31/07/2009

115191 persoonsgegevens

65,2% van het totaal voor 2009

01/08/2009-31/12/2009

61478 persoonsgegevens

34,8 % van het totaal voor 2009

3.3 Evolutie van de registratie van cervixuitstrijkjes

Over de jaren heen evolueerde de registratie van de cervixuitstrijkjes.

Aanvankelijk werd samengewerkt met 37 laboratoria. Momenteel werken nog 22 laboratoria mee. Deze vermindering is te verklaren door het feit dat laboratoria fuseerden, terwijl andere laboratoria kozen voor samenwerking met het register van Vlaams Brabant omwille hun geografische ligging.

Oorspronkelijk werden alle protocols manueel geregistreerd.

Sinds 1997 werd geijverd om de registratie zoveel mogelijk via informatische weg te laten gebeuren. Ondertussen leveren 11 laboratoria ons hun protocols via deze weg.

Bij het inladen worden de medische gegevens onmiddellijk gescheiden van de persoonsgegevens. Voor elk laboratorium wordt een specifiek omzettingsprogramma geschreven zodat het statistisch verwerkbaar WUCC-formulier aangemaakt kan worden.

Om de registratie te vervolledigen en de efficiëntie van het call-recall systeem te verbeteren werd gevraagd aan de laboratoria om minstens de persoonsgegevens te registreren van alle vrouwen die het voorbije jaar een uitstrijkje lieten onderzoeken. Ook zonder verdere medische gegevens zijn deze bruikbaar voor optimalisatie van het call-recall systeem. Momenteel leveren 18 laboratoria ons deze gegevens. Deze inspanningen verklaren voor een deel de stijging van de respons over de registratiejaren. In de nabije toekomst zullen verdere inspanningen geleverd worden om de registratie nog te verhogen.

De Belgische wetgeving ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer is over de laatste jaren geëvolueerd, o.a. onder invloed van Europese richtlijnen.

Deze wetgeving voorziet in mogelijkheden voor verwerking van gegevens indien dit noodzakelijk is voor de bevordering en bescherming van de volksgezondheid met inbegrip van bevolkingsonderzoek, zoals het programma voor screening van baarmoederhalskanker.

De medewerking van de laboratoria draagt significant bij tot de optimalisatie van het bevolkingsonderzoek naar baarmoederhalskanker.

De volledigheid van het register maakt dat vrouwen niet onnodig aangeschreven worden en geeft bovendien een beter zicht op die vrouwen die niet gescreend zijn. Een meer aangepaste campagne kan dan uitgewerkt worden om ook deze laatste vrouwen aan te sporen zich regelmatig te laten screenen.

Op deze manier kan het hoofddoel van het programma, namelijk een maximale screeningsstatus van de vrouwelijke doelpopulatie, beter bereikt worden.

4. RESULTATEN MEDISCHE GEGEVENS

In de totale periode van de start van het programma in 1995 tot nu toe zijn er 610.548 uitstrijkjes in het register opgenomen afkomstig van 260.123 vrouwen.

4.1. Kwaliteitsbeoordeling van de uitstrijkjes

Tabel 6: Kwaliteitsbeoordeling uitstrijkjes.

	Absoluut aantal	%
optimaal	468.649	76,8
suboptimaal	139.636	22,8
slecht	1.723	0,3
missing	540	0,1
Totaal	610.548	100,0

Tabel 7: Redenen van kwaliteitsbeoordeling suboptimaal of slecht.

(meerdere categorieën kunnen aangeduid worden)

<i>n=141.359</i>	Absoluut aantal	%
uitsluitend endocervicale cellen	181	0,1
geen endocervicale cellen	119.330	84,4
slechte/onvoldoende fixatie	2.462	1,7
te weinig celmateriaal	4.307	3,1
te veel bloed/etter	16.471	11,6
uitgesproken cytolyse	6.594	4,7
slechte uitstrijktechniek	1.764	1,2

4.2. Beschrijvende diagnose

Hormonale status:

Bij 11,9 % van de uitstrijkjes wordt atrofie vermeld.

Tabel 8: Microbiologie.

	Absoluut aantal	%
microbiële flora	88.860	14,6
geen bijzonderheden	518.477	84,9
missing	3.207	0,5
Totaal	610.548	100,0

Tabel 9: Microbiële flora: detail.

n=88.860	Absoluut aantal	%
bacteriële infectie	40.068	45,1
gardnerella	16.049	18,1
candida	27.976	31,5
trichomonas	1.104	1,2
actinomyces	1.073	1,2
suggest. voor herpes simplex	92	0,1
suggestief voor HPV	3.384	3,8
andere	3.518	4,0

Meer dan één bevinding is mogelijk.

Tabel 10 : Algemene beoordeling.

	Absoluut aantal	%
normale bevindingen	231.853	37,9
goedaardige veranderingen	344.909	56,5
epitheliale afwijkingen	32.062	5,3
missing	1.724	0,3
Totaal	610.548	100,0

Tabel 11 : Reactieve veranderingen.

	Absoluut aantal	%
met ontsteking geassocieerde celveranderingen	204.385	33,5
squameuze metaplasie	168.241	27,6
parakeratosis	8.802	1,4
hyperkeratosis	3.152	0,5
weefselherstel	16.463	2,7
reactieve andere	3.217	0,5
tubaire metaplasie	1.340	0,2
lymfocyttaire of folliculaire cervicitis	92	
veranderingen te wijten aan straling	68	

Meer dan één bevinding is mogelijk.

Tabel 12: Plaveiselepitheel.

	abs.	%	onderverdeling	abs.
geen afwijking	578.026	94,7		
ASCUS	13.801	2,3		
laaggradige SIL	13.533	2,2	HPV geassocieerd	733
			CIN1 geringe dysplasie	10.644
hooggradige SIL	3.231	0,5	CIN2 matige dysplasie	1.176
			CIN3 ernstige dysplasie	1.312
			CIN3 suggestief voor CIS	331
plaveisel CA	51			
missing	1.906	0,3		
Totaal	610.548	100,0		

Tabel 13: Klierepitheel.

	abs.	%
geen afwijking	417238	68,3
abnormale aanwezigheid van normale endometriumcellen	10.838	1,8
AGUS	1.465	0,2
Lichte atypie	469	
Ernstige atypie	229	
Adenocarcinoma	94	

4.3 Evolutie van de protocollering over de laatste tien jaar.

Over de jaren is er een evolutie in de resultaten van de cervixuitstrijkjes.

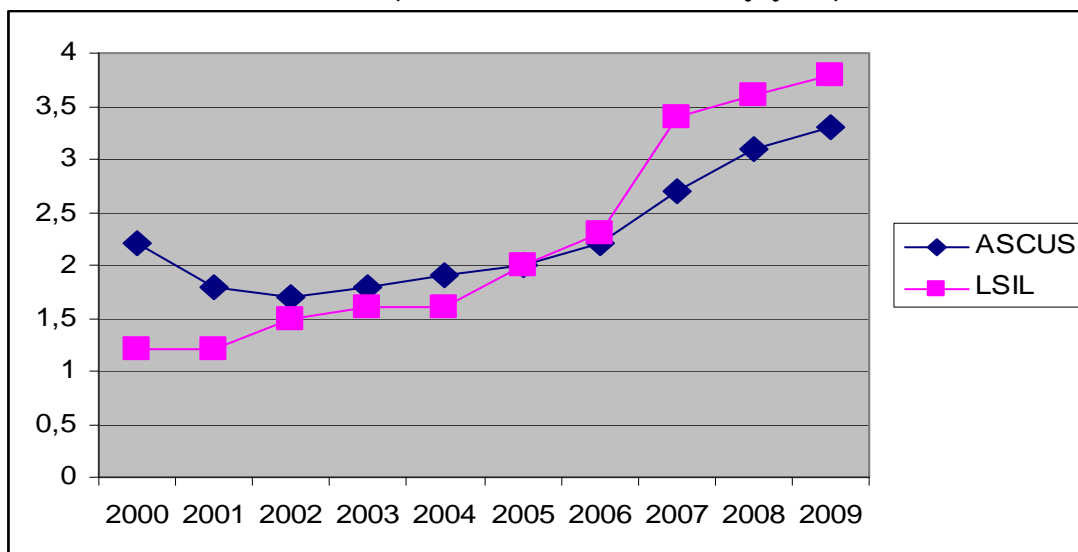
Het percentage epitheliale afwijkingen vertoont een stijgende lijn.

Deze stijging wordt vooral teruggevonden voor ASCUS en LSIL.

Onderstaande figuur geeft de evolutie weer in % van het totaal aantal geïncludeerde uitstrijkjes per jaar over de periode 2000-2009.

We stellen over de jaren een toename van de diagnose van ASCUS en LSIL vast. HSIL en andere diagnoses evolueren over de jaren niet.

Grafiek: % ASCUS en LSIL op het totaal aantal uitstrijkjes (periode 2000-2009)

HSIL

jaar	aantal uitstrijkjes	abs	%
2000	42641	149	0,3
2001	44862	184	0,4
2002	45279	196	0,4
2003	44997	224	0,5
2004	42717	225	0,5
2005	49018	250	0,5
2006	48061	299	0,6
2007	73745	461	0,6
2008	71829	483	0,7
2009	61167	423	0,7

Plaveisel carcinoom

jaar	aantal uitstrijkjes	abs
2000	42641	3
2001	44862	1
2002	45279	6
2003	44997	4
2004	42717	2
2005	49018	4
2006	48061	3
2007	73745	10
2008	71829	6
2009	61167	3

Suggestief voor CIS

jaar	aantal uitstrijkjes	abs
2000	42641	16
2001	44862	20
2002	45279	26
2003	44997	39
2004	42717	32
2005	49018	35
2006	48061	33
2007	73745	33
2008	71829	27
2009	61167	26

AGUS

jaar	aantal uitstrijkjes	abs	%
2000	42641	139	0,3
2001	44862	144	0,3
2002	45279	139	0,3
2003	44997	94	0,2
2004	42717	80	0,2
2005	49018	83	0,2
2006	48061	88	0,2
2007	73745	116	0,2
2008	71829	116	0,2
2009	61167	81	0,1

Adenocarcinoma

jaar	aantal uitstrijkjes	abs
2000	42641	8
2001	44862	10
2002	45279	8
2003	44997	10
2004	42717	6
2005	49018	2
2006	48061	9
2007	73745	14
2008	71829	12
2009	61167	5

5. VERDERE PLANNING: TIMING

Het sensibilisatieprogramma voor screening van baarmoederhalskanker berust op een call-recall systeem. Dit betekent dat vrouwen 3 jaar na hun laatste uitstrijkje opnieuw worden opgeroepen.

Een volledig register komt het programma ten goede. Vrouwen die nooit of niet recent een uitstrijkje hebben laten nemen kunnen meer gericht benaderd worden. Bij een efficiënte registratie worden onnodige oproepen vermeden. Dit is ook gunstig voor de gemeentebesturen die instaan voor de kosten van de verzending.

Het register levert verder gegevens om het programma te evalueren. Ook de evaluatie wordt geoptimaliseerd bij meer volledige registratie. Het is dan ook onze bedoeling verder te werken aan de optimalisatie van het register.

In het voorjaar van 2011 loopt het programma in de Logo Antwerpen.

6. SAMENVATTING:

- In het jaar 2010 werden 59.936 vrouwen per brief uitgenodigd om een uitstrijkje te laten nemen.
- Er worden enkel gegevens over deelname gerapporteerd van vrouwen die nu tussen de 25 en 64 jaar oud zijn en die in orde zijn met hun screening. Hieronder wordt verstaan dat de vrouw minstens één uitstrijkje heeft gehad de afgelopen 3 jaar. Vrouwen die langer geleden een uitstrijkje lieten nemen of die buiten de leeftijdscategorie vallen worden niet in de telling opgenomen.
- In het uitstrijkjesregister van de provincie Antwerpen is gemiddeld 57 % van de vrouwen voldoende gescreend.
- 20.793 vrouwen (4,42 %) meldden een hysterectomie en 667 (0,14 %) vrouwen weigerden hun deelname aan het programma.
- Jongere vrouwen zijn beter in orde met hun screening dan oudere. De oudste leeftijdsgroep heeft de laagste screeningsgraad. Binnen deze groep registreerden we, zoals te verwachten valt, de meeste hysterectomies.
- 12,1 % van de vrouwen ouder dan 55 jaar heeft geen baarmoeder meer.
- De kwaliteit van de uitstrijkjes is voor 77 % optimaal, 23,3 % is suboptimaal en 0,3 % is slecht.
- Er werden 57 % goedaardige veranderingen, 38 % normale bevindingen en 5 % epitheliale afwijkingen vastgesteld.
- We merken een stijging van het aantal geprotocolleerde ASCUS en LSIL. De andere diagnoses blijven nagenoeg constant.
- In het register zijn 51 plaveiselcarcinomen van de baarmoederhals opgenomen. Er werden 94 adenocarcinomen genoteerd.

BIJLAGE: GEMEENTEN PER LOGO, PERIODE VAN MAILING

LOGO PRAAM

2050 Antwerpen LO	2000, 2003, 2005, 2008 (gedeeltelijk*)
2070 Zwijndrecht	2000, 2003, 2006, 2009
2150 Borsbeek	1995, 1996, 1999, 2000, 2003, 2006, 2009
2160 Wommelgem	1999, 2000, 2003, 2006, 2009
2500 Lier	1998, 1999, 2003, 2006, 2009
2540 Hove	1995, 1996, 1999, 2000, 2003, 2006, 2009
2547 Lint	1995, 1996, 1999, 2000, 2003, 2006, 2009
2550 Kontich	1995, 1996, 1999, 2000, 2003, 2007, 2010
2560 Nijlen	1998, 1999, 2006, 2009
2590 Berlaar	1998, 1999, 2006, 2009
2640 Mortsel	1995, 1996, 1999, 2000, 2003, 2006, 2009
2650 Edegem	1995, 1996, 1999, 2000, 2003, 2006, 2009
2220→23 Heist o/d Berg	1998, 1999, 2006, 2010
2530/31 Boechout/Vremde	1995, 1996, 1999, 2000, 2003, 2006, 2009

LOGO MECHELEN

2570 Duffel	1996, 1997, 2000, 2001, 2004, 2007, 2010
2580 Putte	1995, 1996, 2000, 2001, 2004, 2007, 2010
2620 Hemiksem	2000, 2004, 2007, 2010
2627 Schelle	2000, 2004, 2007, 2010
2630 Aartselaar	2000, 2004, 2007, 2010
2800/01/11/12 Mechelen	1995, 1996, 2000, 2001, 2004, 2007, 2010
2820 Bonheiden	1995, 1996, 2000, 2001, 2004, 2007, 2010
2830 Willebroek	1995, 2000, 2001, 2004, 2007, 2010
2840 Rumst	2000, 2004, 2007, 2010
2845 Niel	2000, 2004, 2007, 2010
2850 Boom	2000, 2004, 2007, 2010
2860/61 St. Kat.waver	1995, 1996, 2000, 2001, 2004, 2007, 2010
2870 Puurs	1995, 2000, 2001, 2004, 2007, 2010
2880 Bornem	1995, 1996, 2000, 2001, 2004, 2007, 2010
2890 St.-Amands	1995, 1996, 2000, 2001, 2004, 2007, 2010

LOGO ANTWERPEN

2000 Antwerpen 1	2000, 2001, 2005 en 2008 (gedeeltelijk*)
2018 Antwerpen	2000, 2001, 2005 en 2008 (gedeeltelijk*)
2020 Antwerpen 2	2000, 2001, 2005 en 2008 (gedeeltelijk*)
2060 Antwerpen 6	2000, 2001, 2005 en 2008 (gedeeltelijk*)
2100 Deurne	2000, 2001, 2005 en 2008 (gedeeltelijk*)
2140 Borgerhout	2000, 2001, 2005 en 2008 (gedeeltelijk*)
2170 Merksem	2000, 2001, 2005 en 2008 (gedeeltelijk*)
2600 Berchem	2000, 2001, 2005 en 2008 (gedeeltelijk*)
2610 Wilrijk	2000, 2001, 2005 en 2008 (gedeeltelijk*)
2660 Hoboken	2000, 2001, 2005 en 2008 (gedeeltelijk*)

LOGO ANTWERPEN NOORD

2030/40 Antwerpen Noord	1997,1998, 2001, 2005, 2008 (gedeeltelijk*)
2110 Wijnegem	1996, 1997, 2001, 2005, 2008
2180 Ekeren	1997, 1998, 2001, 2005, 2008 (gedeeltelijk*)
2240/42/43 Zandhoven	1996, 1997, 2001, 2005, 2008
2390 Malle	1996, 1997, 2001, 2005, 2008
2520 Ranst	2001, 2002, 2005, 2008
2900 Schoten	1996, 1997, 2001, 2005, 2008
2910 Essen	1997, 1997, 2001, 2005, 2008
2920 Kalmthout	1997, 1997, 2001, 2005, 2008
2930 Brasschaat	1996, 2001, 2005, 2008
2940 Stabroek	1997, 1998, 2001, 2005, 2008
2950 Kapellen	1997, 1998, 2001, 2005, 2008
2960 Brecht	1996, 1997, 2001, 2005, 2008
2970 Schilde	1996, 1997, 2001, 2005, 2008
2980 Zoersel	1996, 1997, 2001, 2005, 2008
2990 Wuustwezel	1996, 1997, 2001, 2005, 2008

LOGO NOORDERKEMPEN

2275 Lille	1998,1999, 2001, 2004, 2007, 2010
2300 Turnhout	1997, 1998, 2001, 2004, 2007, 2010
2310 Rijkevorsel	1997, 2001, 2004, 2007, 2010
2320/21/22/23/28 Hoogstraten	1998, 2001, 2004, 2007, 2010
2330 Merksplas	1997, 2001, 2004, 2007, 2010
2340 Beerse	1996, 1997, 2001, 2004, 2007, 2010
2350 Vosselaar	1996, 1997, 2001, 2004, 2007, 2010
2360 Oud-Turnhout	1997, 2001, 2004, 2007, 2010
2370 Arendonk	2001, 2002, 2004, 2007, 2010
2380/81/82 Ravels	1998, 2001, 2004, 2007, 2010
2387 Baarle-Hertog	1998, 2001, 2004, 2007, 2010
2460 Kasterlee	1997, 2001, 2004, 2007, 2010
2470 Retie	2001, 2002, 2004, 2007, 2010
2480 Dessel	2001, 2002, 2004, 2007, 2010

LOGO ZUIDERKEMPEN

2200 Herentals	1998, 1999, 2002, 2003, 2006, 2009
2230 Herselt	2002, 2003, 2006, 2009
2235 Hulshout	2002, 2003, 2006, 2009
2250 Olen	2002, 2003, 2006, 2009
2260 Westerlo	2002, 2009
2270 Herenthout	1998, 1999, 2002, 2003, 2006, 2009
2280/88 Grobbendonk	1998, 1999, 2002, 2003, 2006, 2009
2290 Vorselaar	1998, 1999, 2002, 2003, 2006, 2009
2400 Mol	2002, 2003, 2006, 2009
2430/31 Laakdal	2002, 2003, 2006, 2009
2440 Geel	2002, 2003, 2006, 2009
2450 Meerhout	2002, 2003, 2006, 2009
2490/91 Balen	2002, 2003, 2006, 2009

Opmerking: de eerste mailings vonden meestal plaats in het najaar en werden gevolgd door een rappel in het voorjaar van het daaropvolgende jaar. Dat verklaart waarom er 2 opeenvolgende jaren werd gemaild. Later vond er nog slechts 1 mailing plaats omdat de rappel te weinig respons opleverde in vergelijking met de geleverde inspanningen

* Om budgettaire redenen besliste het stadsbestuur om niet alle vrouwen, die in aanmerking kwamen om (opnieuw) een uitstrijkje te laten nemen en die wonen in de Stad Antwerpen, aan te schrijven. Vrouwen die nog niet opgenomen waren in het screeningsprogramma en die 25, 26 of 27 jaar werden in 2008 ontvingen een uitnodiging. Ze behoren tot de leeftijdsgroep die instroomt in het programma. Uit analyse blijkt dat het aantal gescreende vrouwen begint te dalen vanaf de middenleeftijd. Daarom schreef de stad ook de vrouwen aan die 46, 47 of 48 jaar werden in 2008 en die nog niet in orde waren met hun screening.